BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
1120

M. S. L. 111, 22.

Sanctus Ioſeph Puer Iesus Dei filius et Maria Virgo Deipari
Omnipotens sacro conducit Pneumate Christum
Dum Matri Puer est ſubditus atque Patri

REGIUM LUDOVICI MAGNI
BIBLIOTHEQUE DE L'UNIVERSITE DE FRANCE

CONTEXTVS SYNTAXEOS Io. Deſpauterij.

CVM ACCENTIBVS.

PARISIIS,

Apud PETRVM PAVTONNIER, via D. Ioannis Lateranenſis.

M. DC. IIX.

DE CONCORDANTIA ET REGIMINE

LIBER OCTAVVS.

Adiectiui & Subſtantiui concordantia.

MOBILE cũ fixo, genere & caſu numeróq;
Conueniat, nomẽ ſic vult cognomini adeſſe.

Concordantia Relatiui & Antecedentis.

Pone Relatiuum cum præcedente in eodem,
Et genere, & numero, necnon perſona in eadem.

De Relatiuo regula oratoria.

Quando relatiuo præcedens ſubdis, eodem
Ponatur caſu, quia verbs dantur eidem.
Quem ſcribo librum bonus eſt, ornatius aio,
Quàm librum quẽ: nam raro reperimus in vſu.

Altera de relatiuo regula oratoria.

Si referens ponas inter generum variorum
Caſus haúdq; ſequẽs fuerit ꝓpriũ dabis vt vis,
Sin proprium fuerit, referens conforme ſit illi.

De Coniunctiuis & interrogatiuo.

Conſimiles optant caſus coniunctio, quærens,
Conſimiléſq; modos, ſi non regimen varietur.

Regula nominatiui prima.

Ante capit rectum perſona conuenientem,
Et numero verbum quod perſonale vocatur,
Necnon finitum: rectum perſæpe tacemus,

Sæpe loco illius quid pono. Ne puer vni
Pluralem dones ſermonem non honor eſt hic:
At de me ſolo numerus dicetur vteruis.

Regula elegantiæ.

Quòd duo ſi rectos numerum verbo variorum
Præponas verbũ quadrabit proximiori.
Omia pontus erat, dic: & domus antra fuerũt.
At veſtes ſunt lana, feras: eſt lana, caueto.

Secunda regula principalis.

Cũ ſubſtante, vocans, & vim quod ſeruat eorũ:
Si ſit res eadem, poſt ſe rectum retinebunt.

Eſſe infinitum

Eſſe pares optat caſus. Sed non malè dices,
Huic licet eſſe probũ, loquitur ſic Quintilianus.

Appoſitio.

Apponens coniunge pari caſu duo fixa:
Eſto res eadem, declaratúmque præito.

Euocatio.

Si ternam primæ des, totum ſit tibi primæ.
Sique ſecundæ des ternam totum eſto ſecundæ.
Pauper ego canto. Luca vir maximus audi.

Conceptionum paraſceue.

Quæ per & aut ſocias iungo, dant rite valorem
Pluralem. ſic cum pro coniungente repoſtum.

Conceptionum regula.

Perſonā atq; genus ſemper dabimus mage digno,
Prima quidē reliquis præſtat: ternæq́; ſecunda.
Maſculeum reliquis præſtat, neutro muliebre.

Regula indifferen tiæ.

Sint res abſque anima, ponetur mobile neutrū,
Demonſtratiuum, & referens pluralia iunge.

Conceptio generum implicita.

Implicitam vocites generum Sylepſin, vterque
Eſt probus. At debent mas & femella notari.

Prolepſis.

In partes totum partitur rite Prolepſis
Cum verbo poſitum: tacitam quando videbis.

Zeugma.

Vnius eſt verbi ad diuerſa reductio Zeugma,
Aut adiectiui. Nihil hîc niſi carmina deſunt.
Iratus rex eſt, regináque non ſine caſu.

Antiptoſis.

Antiptoſis erit, pro caſu ponito caſum.

Syntheſis.

Syntheſis haud vocem, ſed cernit ſignificatum.
Rem magis inſpiciunt, quàm vocem, ſæpe poëtæ.

Aduerbia & Interiectiones.

En, ecce, hē, primū, quartūq́, aliquādo requirūt.
Heu petit & quintū, velut ô: Hei væq; datiuum.
Proh primū, quartū, quintūq́; notatur habere.

Regimen nominatiui, & obiter aliorũ implicitum.

Cuiuſuis tacitam do caſus ſæpe regentem.
Supprimit orator, quæ ruſticus edit ineptè.

Regimen Genitiui.

Si duo continuè iungantur fixa, nec vna
Sit res, impatrio rectè caſu dabis vnum.

Ex qua vi dictio aliqua regatur.

Quærenti vires ſit pro ratione voluntas,
Aßiduúſque vſus magnorum grammaticorũ.
Tẽporis, atque loci, quantíq; aduerbia quædam
Hunc optant caſum. dic Venimus illius ergo.

De Mei, Tui, Sui, Noſtri, Veſtri.

Poſſeſſum ſpernit patrium, quo paßio fertur.
Filius ergo mei, ne dixeris: at meus, inque.
Quæuis proprietas, aut pars, cui mobile iũgis
Laudem ſignificans, aut vituperamẽ, in hoc ſit,
Vel ſexto caſu; ceu vultus fœmina pulchri,
Aut, vultu pulchro. quãdoq; Synecdoche habebit
Ritè locum, quarto aut ſexto: ceu candida collũ,
Aut collo. miſerè doleo cor, cordéve dices.

De opus.

Poſcit opus ſextũ, tollerans quandoq; ſecundũ.
Vt, mihi opꝰ libro eſt. At opꝰ dux (Tulliꝰ inquit)
Eſt nobis, vt opus, Plautus ſic vtitur, vſus.

De adiectiuis verbalibus.

Actiuè ſignans, verbale dabit genitiuum
Mobile: ceu quædam, quorum vix ſcitur origo.

Quæ regunt genitiuum, vel datiuum.

Affinis, ſimilis, communis, par, propriuſque,
Finitimus, fidus, cõterminus, atque ſuperſtes,
Conſcius, & ſocius, conformis, ſiue propinquus,
Et vicinus, amicus: habet iungi his alienus.
Hæc caſum ternum donabunt, ſiue ſecundum.
Cætera queis damnum ſignabitur, vtilitáſve,
Cum terno ponas: armis fer, & aptus ad arma.

De partitiuis.

Partitiua volunt genitiuũ, vt ſigna, graduſq;
Pronomẽ, numerus duplex, aduerbia quædam.
Sit conforme genus, partitio quando notatur:
Ni collectiuum, vel vox heteroclyta detur.
Rectè etiam dices: Quid agis dulciſsime rerũ?

De comparatiuis & ſuperlatiuis.

Res ſimilis generis medius gradius, atq; ſupre-
Poſcunt: ille duas, hic plures vſq; duabus. (mus
Sin minùs iſta aderũt, medio graduidato ſextũ.

Genitiuum vel ablatiuum regentia.

Dat patrium aut ſextũ tibi copia, ſicut egeſtas,
Plenus, inops, ſaturat, cũ fratribus implet, abũ-
Atq; egeo, careo teſtes, quibus adÿce ſanus, (dat,
Et miſer, & dignus, cũ pluribus, & bene multa

Verba: velut crucio, cum pendeo, lætor, & ango.
Deſipio, abſtineo, potior: ſic ponis alóque,
Jndoleo, recreo, quæ, pluráque gloſa recludet.
Dat patriũ, aut quartũ faſtidio: ſed magè quar-

Regentia genitiuum, vel datiuum. *(tum.*

Dic ſatago rerum: patriũ, aut dantẽ, miſereri:
Sed magè vult patriũ, dominor dat ritè datiuũ:
Jn ſacris etiam patrium, velut auxiliari.
Grammaticæ leges plerumque eccleſia ſpreuit.
Tu viuendo bonos, ſcribendo ſequare peritos.

Verba genitiuum, vel ablatiuum regentia.

Accuſo, damno, moneo, contraria, laudo:
Criminis aut pœnæ vel laudis habento ſecundũ,
Aut ſextũ. Sex Valla dedit tantummodo ſexto,
Altero, & ambobus, neutro, vel vtro, vel vtroq;.

In quo caſu poni debet pretium.

Verba volunt ſexto pretium ponas ſine fixo
Jn patrio pluris, tanti, quanti, atque minoris:
Cum fixo in ſexto. Raro quartum valeo vult.
Vilius & melius, peius vel carius emi,
Valla negat rectè dici per nomina poſſe.

De verbis plures genitiuos regentibus.

Æſtimo, curo puto, facio, cum conſulo, duco,
Pendo, habeo, refert, eſt, inter & eſt bene iungo.
Ante dabũt dictos patrios, cũ plurimi, & æqui,

Et parui, nihili, nauci, floccíque, boníque,
Magni, infiniti, maioris, maximi & aßis,
Et minimi, multi. Quædam bene ponito ſexto.

Quæ regunt genitiuum vel accuſatiuum.

Pauca recordãdi patriũ, quartúmve requirũt,
Vt memini, memoror, ſic obliuiſcor habetur.

De refert, intereſt, & eſt.

Refert, inter & eſt, eſt ſignans commoditatem,
Officiúmve, petunt quoſuis patrios, niſi ſeptẽ,
Refert, inter & eſt, noſtráque, meáque, referto,
Cum reliquis, Capiet cuia, vel cuius vtrunque.
Eſt noſtrũ, veſtrúmq́, meúmque, tuũq́, ſuúmq́.

Genitiuum cum accuſatiuo habentia.

Pœnitet, & tædet, miſeret, pudet, & piget, optãt
Accuſatiuum patientem cum genitiuo.

De tenus, ac obiter de alijs præpoſitionibus.

Sæpe tenus patrium numero præeunte carentem.
Aut res ſignantem geminas, vult Valla tenere.
Vult ad cũ ſociis, quartũ: velut abſq́ Latinũ.
Sub, ſuper, in, ſubter, caſu iunguntur vtrique
In vario ſenſu. facilis docet omnia proſa.

Regula vltima de genitiuo, & obiter de alijs caſibus, pro aduerbijs loci, quam carentiam rectoris vocat Alexander.

Quæſtio ſi fiat per Vbi, noménque prioris
Sit numeri, & proprium, ſeu primæ, ſiue ſecũdæ,

In patrio dabo, quãdo locum deſigno minorem.
Militiæ, belli, atque domi, ſic ponis humíque.
Addimus interdum dictis terræq́, togæque.
Si ternæ nomen fuerit, numeriue ſecundi,
Cum ruri dabitur terno, aut ſexto: magè terno.
Tu ſextum caſum, ſi quando per Vnde rogaris,
Aut Qua, reſponde. Si per Quo, ponito quartũ
In propriis, quibus vſq; cupit Rus cum Domus
Barbarus haud fies apponẽs præpoſituras. (addi
Compoſitum nomen nolunt rectore carere:
Sed tamen vt ſimplex poſitũ quandoq́ legetur.

Datiui regimen.

Fixa dabunt ternum ſubſtantiuo mediante
Verbo, quod per Habet contingit ſæpe reſolui.
Ternũ pro quarto, aut ſexto, cum præpoſituris
Ponimus. it clamor cælo. mihi filia curæ eſt.
Cur tibi deſpicior? nunc omnibus itur ad aurũ.
Acquiſitiuè ſi ponas verba, datiuum.
His dato. Cõmunis fermè omnibus eſto datiuus.

Verba datiuum vt proprium, caſum regentia.

Tertius eſt verbis proprius, natis fore, ſum, fit,
Aq́ manẽte facit: ab, ad & con, ſæpe: quibus do,
Occurro, faueo, ſtudeo, medeórque, & adulor,
Auxilior, famulor, noceo. Sed dat iuuo quartũ.
Pareo, præſideo, pugno, cum, parcere, grator,

Quæq́; frequenter erunt imperſonalia : iunge
Contingit, reſtat, placet, euenit, accidit, & fit,
Sufficit, & conſtat, libet, & liquet, dolet : adde
His vacat, & conducit, & expedit, & licet, atq;
Conuenit, & præſtat : ſed dicite, pertinet ad me:
Attinet, & ſpectat, rectè coniungimus iſti.

Accuſatiui regimen.

Multa regũt ternũ, quibus haud eſt regula certa.
Antè volunt quartum verba infinita ſuorum
Poſt caſum. Præ nulla ſupina, gerundia nulla
Dant caſum. Dabitur rectè poſt caſus agentis,
Ni ſit in u. Poſt nil capit hoc. vult mobile præ ſe.
Pòſt etiam ſequitur ſua participans bene verba.
Nam regimen ſit idem, ſi ſignificatio par ſit,
Omne dat actiuum tolle interdicere quartũ,
Hoc verbum ſextum pro quarto ſæpius optat.
Celo, rogo, doceo geminant, vt veſtio, quartos
Diuerſos dices, Veniam, bene, poſcimus abs te.
Induo veſte Petrũ, dic: aut, Veſtem induo Petro.
Rem tibi, vel de re te celo, dicimus aptè
Te doceo de grammatica, tu dicito parce.
Delectat, decet, atque iuuat, da quarto, & oportet,
Cõpoſitum quandoque dabit ſibi præpoſituræ
Caſum. Quocirca quartũ, ſextúmq; dat Exit.
Sæpe quidem docti repetunt bene præpoſituram,

Quã poſcẽdo diu quartum, vel ponito ſextum
Cum quouis verbo. Secus ablatiuus adeſto.
Æquiualens geminis, harum ſi iungitur vni
Dictio, pro reliqua tantummodo debet haberi.
Quantũ ſit ſpatiũ, quarto, vel dicito ſexto.
Aſt vbi quid factum, ſextum tantummodo prome.

Regimen ablatiui.

Natura faciens regitur ſine præpoſitura
Jn ſexto à verbis permultis, mobilibúſque.
Sic dabis efficiens quodcunque modò bene poſſit
Hoc per, præ, propter reſerare, Pudore tacemus:
Te virtute colo: tardus ſenio: grauis ære:
Rex dono Chriſti: diuino numine Præſul.
Materies ex qua, raro ſine præpoſitura
Ponitur: vt, Fuluo nummos cudit faber auro
Materiam circa quam proprietas habet eſſe.
Mobile cum verbo, ſexto capit: auctus honore,
Lactéque diſtentus. ſic adiectiua dabuntur
Plurima, cũ verbis fungor, veſcor, fruor, vtor,
Victito, fraudo, beo, dono, afficio, colo, ſterno,
Cum multis iunges, quæ proſa recludet abundè.
Forma modúſve datur per caſum ritè Latinũ.
Mobile, vel verbũ, menſurã dat ſibi quarto,
Vel ſexto: Longus treis vlnas, vel tribus vlnis.
Menſuram exceſſus verbum, vel mobile ſexto

Optat, exedo digito, pede longior vno.

Paßiuis ſextum dabimus cum præpoſitura
A, vel ab. Accipies ſic do, Diſtans, Remouénſq;.
Sic alius ponas, & quæ conformia noris.

Inſtrumenta dabis ſextis ſine præpoſitura.

Abſque regēte duos ſextos bene pone ſequelæ:
Diſcunt diſcipuli me præceptore docente.

DE ORDINE DECLARATIONIS Grammaticæ, & de Syntaxi reciprocorum.

LIBER. IX.

OPtandi debent aduerbia, ſiue vocandi,
Sumere principium: velut interiectio ſæpe,
Ecce, agè, & heus. poſt hæc caſum decet addere quintum.
Hinc rectum ſequitur verbū. Tibi ſit generalis
Regula, Quæ à tergo regitur, vult dictio cuncta
Poſtponi. Si quid declarat, iuris idem ſit.
Si quid ſit tacitè poſitum, ſupplere iubebo.

Exceptiones à præmiſſis regulis.

Quod rogat atque refert, & habet quod vim referentis, donec)
(Vt quod verba petit ſemper duo, dum, quia,
Atq; negans præit: ob logicam mutabitur ordo.
Præcedens ſemper præponitur & referenti.

FINIS.